

tusa uczyć się, jak być cichymi i mającymi serce pokorne; On bowiem przyszedł nie po to, by Prawo znieść, ale wypełnić. Ponadto, ponieważ nawet ludziom żyjącym już w prawie łaski jest rzeczą trudną doskonale wypełnić to, co w Prawie napisano: "Nie będziesz pożądał"³¹, On, stawszy się kapłanem poprzez ofiarę ze swojego ciała, wyprosił nam przebaczenie również i pod tym względem przez wypełnienie Prawa, żeby to, czego nie potrafimy skutkiem naszej słabości, zostało uzdrowione Jego doskonałością, bo staliśmy się członkami Jego jako Głowy. Dlatego Jan się wyraził: "Synaczkowie, to piszę do was, żebyście nie grzeszyli. A jeśli by kto zgrzeszył, mamy Pośrednika u Ojca Jezusa Chrystusa sprawiedliwego. On jest przebłaganiem za nasze grzechy"³².

8. Natomiast prorocтва wypełnił w ten sposób, że obietnica Boża w nim stała się rzeczywistością. Niedawno o tym wspominałem słowami Apostoła: "Albowiem ile tylko obietnic Bożych, wszystkie są w Nim "tak". On także powiedział: "Chrystus - mówię - stał się sługą obrzezanych dla ujawnienia sprawiedliwości Bożej i potwierdzenia przez to obietnic danych ojcom"³³. Zatem to wszystko, co było przyobiecane u proroków czy to przez obrazy, czy wyraźnie, zarówno w postaci słownej, jak i w formie czynności, znalazło swoje dopełnienie w Nim, który nie przyszedł znosić Prawa i Proroków, ale wypełnić. Otóż tego wy nie rozumiecie, ponieważ gdyby niektóre sprawy czy obchodzenie uroczyste czegoś jeszcze miało miejsce u chrześcijan, a co było zapowiedzią zdarzenia mającego nadejść w przyszłości, to nic innego nie oznaczałoby, jak tylko to, że jeszcze nie nadeszło to, co wówczas przez owe obrazy było zapowiedziane. To bowiem, co jest zapowiadane, jako mające nadejść, albo jeszcze nie nadeszło, albo skoro się spełniło, zbyt cznie lub fałszywie się zapowiada. Dlatego też tam, gdzie wam się wydaje, że Chrystus nie wypełnił zapowiedzi proroków, ponieważ przez chrześcijan nie dokonuje się coś takiego, co zostało ustanowione przez proroków, ażeby było przestrzegane przez Żydów, z tego czerpie się dowód, że raczej wypełnił. Do tego stopnia zostało wypełnione to, co przez tego rodzaju obrazy było zapowiadane, że one już dalej nie zapowiadają. Do tego odnosi się także i to, co sam Pan powiedział: "Prawo i Prorocy aż do Jana"³⁴. Albowiem Prawo, które przekraczających czyniło winnym w stosunku do owej wiary, jaka później została objawiona, stało się łaską przez Jezusa Chrystusa, dzięki któremu łaska bardziej obfitowała. Właśnie dlatego wypełniło się przez łaskę, która wyzwala to, czego nie można było wypełnić w literze, która ją nakazała. Poza tym w samym Prawie wszystkie prorocтва, wygłoszone nie

³¹ Wj 20,17.

³² 1 J 2,1 i n.

³³ Rz 15,8.

³⁴ Łk 16,16.

tylko słowami ale również niektórymi czynnościami, które zapowiadały przyobiecane przyjście Zbawiciela, stało się prawdą przez Jezusa Chrystusa. "Prawo bowiem zostało nadane przez Mojżesza, natomiast łaska i prawda zostały dokonane przez Jezusa Chrystusa"³⁵. Już od chwili Jego przyjścia zaczęto głosić królestwo Boże, ponieważ: "Prawo i Prorocy aż do Jana". Prawo, żeby czyniło winnymi tych, którzy pragnęli zbawienia, Prorocy, żeby zapowiadali Zbawiciela. A co do proroków, któż nie zdaje sobie sprawy, że oni istnieli w Kościele już po wniebowstąpieniu Chrystusa? Paweł o nich powiedział: "Ustanowił w Kościele najprzód apostołów, po wtóre proroków, po trzecie nauczycieli"³⁶ i tak dalej. Zatem, nie o nich powiedziane zostało: "Prawo i Prorocy aż do Jana", lecz o tych, którzy zapowiadali pierwsze przyjście Chrystusa. Skoro to przyjście nastąpiło, oczywiście nie mogło być przepowiedane jako przyszłe.

9. Zatem, kiedy pytasz, dlaczego chrześcijanin już nie obrzuca swojego ciała, jeśli Chrystus nie przyszedł znieść Prawa, ale wypełnić, odpowiadam: Właśnie dlatego chrześcijanin się już nie obrzuca, ponieważ Chrystus już dopełnił to, co ono zapowiadało. Albowiem zrzućcie cielne rodzenie się, wyobrażone przez ten czyn, już zostało dopełnione przez zmartwychwstanie Chrystusa, zaś na to, co się ma dokonać w naszym zmartwychwstaniu, wskazuje sakrament chrztu. Przecież nie powinna zostać całkowicie usunięta tajemnica nowego życia, gdyż jeszcze w nas pozostaje do spełnienia przyszłe powstanie z martwych. A zatem przez chrzest powinno przemienić się w lepsze, ponieważ dokonało się coś takiego, co nigdy nie miało miejsca: otrzymali przykład przyszłego życia wiecznego w zmartwychwstaniu Chrystusa. Kiedy zapytujesz, dlaczego chrześcijanin nie zachowuje odpoczynku sobotniego, skoro Chrystus nie przyszedł znieść Prawa, ale je wypełnić, odpowiadam: Właśnie dlatego nie przestrzega tego chrześcijanin, ponieważ już Chrystus wypełnił to, co przez to było zapowiedziane. Albowiem szabaty posiadamy w tym, który powiedział: "Przyjdźcie do mnie wszyscy, którzy pracujecie i obciążeni jesteście, a ja wam przyniosę ulgę. Weźmijcie moje jarzmo i ućcie się ode mnie, że jestem cichy i serca pokornego, a znajdziecie odpoczynek dla dusz waszych"³⁷.

10. Kiedy zapytujesz, dlaczego chrześcijanin nie przestrzega różnicowania pokarmów, przepisane przez Prawo, jeśli Chrystus nie przyszedł go znieść, ale wypełnić, odpowiadam: Właśnie dlatego chrześcijanin tego nie przestrzega, gdyż to, co przez to było zapowiedziane, Chrystus już wypełnił, nie dopuszczając do swego ciała, które to ciało w osobie świętych przeznaczył do życia wiecznego, tego wszystkie-

³⁵ J 1,17.

³⁶ 1 Kor 12,28.

³⁷ Mt 11,28.

go, co w ludzkich obyczajach jest symbolizowane przez owe zwierzęta. Kiedy pytasz, dlaczego chrześcijanin nie składa Bogu w ofierze mięsa i krwi zwierząt ofiarnych, jeśli Chrystus nie przyszedł znieść Prawa ale je wypełnić, odpowiadam: Chrześcijanin przede wszystkim nie powinien już składać ofiar, ponieważ to, co przez tego rodzaju obrazy rzeczy one zapowiadały, Chrystus wypełnił przez złożenie w ofierze swojego Ciała i Krwi. Kiedy pytasz, dlaczego chrześcijanie tak jak Żydzi nie zachowują praśników, jeśli Chrystus nie przyszedł znieść Prawa, ale je wypełnić, odpowiadam: Właśnie przede wszystkim tego chrześcijanin nie przestrzega, ponieważ Chrystus wypełnił to, co zapowiedziano tego rodzaju figurą, po oczyszczeniu kwasu starego życia³⁸, i ukazał nowe życie. Kiedy pytasz, dlaczego chrześcijanin nie świętuje Paschy spożywając baranka, jeśli Chrystus nie przyszedł znieść Prawa, ale je wypełnić, odpowiadam: Chrześcijanin już w taki sposób paschy, nie świętuje, ponieważ to, co przez nią było zapowiadane, Chrystus, Baranek nieskalany, wypełnił przez swoją mękę. Kiedy pytasz z jakiej przyczyny chrześcijanin nie świętuje nowiu, co w Prawie było nakazane, jeśli Chrystus nie przyszedł znieść Prawa, ale je wypełnić, odpowiadam: Właśnie chrześcijanin już tego nie świętuje dlatego, że to, co święcono dla zapowiedzi, Chrystus już wypełnił. Świętowanie bowiem nowego księżyca zapowiadało nowe stworzenie, o czym powiedział Apostoł: "Jeśli więc ktoś pozostaje w Chrystusie, jest nowym stworzeniem. To, co dawne przeminęło, a oto wszystko stało się nowe"³⁹. Kiedy pytasz, dlaczego chrześcijanin nie przestrzega obmywań w przypadku poszczególnych jakichkolwiek nieczystości, co zostało przez Prawo nakazane, jeśli Chrystus nie przyszedł znieść Prawa, ale je wypełnić, odpowiadam, właśnie chrześcijanin raczej z tego powodu nie przestrzega tego, gdyż były to zapowiedzi rzeczy przyszłych, które Chrystus spełnił. Przyszedł bowiem po to, aby nas wespół ze sobą pogrzebać przez chrzest w śmierci, aby tak jak Chrystus zmartwychwstał, byśmy i my chodzili w nowości życia⁴⁰. Kiedy pytasz, dla jakiej przyczyny kuczki nie są świętem chrześcijan, jeżeli Prawo zostało wypełnione przez Chrystusa, a nie rozwiązane, odpowiadam, że mieszkaniem Boga są Jego wierni, pośród których, połączonych miłością i niejako spojonych, raczej zamieszkać, przede wszystkim chrześcijanie raczej z tego powodu nie przestrzegają tego, gdyż Chrystus w Kościele swoim wypełnił to, co owa figura proroczo zapowiadała.

11. Otóż obecnie te sprawy zgodnie z przyjętym obowiązkiem, żeby ich nie pomijać milczeniem, omówiliśmy króciutko jak tylko można było. Zresztą, jeśli się je chciało szczegółowo i zarazem całościowo

³⁸ 1 Kor 5,7.

³⁹ 2 Kor 5,17.

⁴⁰ Por. Rz 6,4.

przedyskutować, to powstałoby wiele i to obszernych ksiąg, w których nie wykazałoby się niczego innego niż Chrystusa proroczo zapowiedzianego. Tak więc, to wszystko, o czym sądzicie, że chrześcijanie tego nie przestrzegają, choć jest to zawarte w owym Piśmie, bo to Chrystus unieważnił, raczej dlatego nie zachowują tego, że On to wypełnił: Samo bowiem zachowywanie tego rodzaju rzeczy już było zapowiadaniem Chrystusa. A zatem, cóż dziwnego, cóż nierozsądnego, a przeciwnie co nie jest właśnie odpowiedniego jako następstwo, że po Jego przyjsciu ustało to, co miało miejsce dlatego, żeby Jego przyście zapowiadać? Otóż obrazy rzeczy, które dlatego były przestrzegane, żeby przez to samo zapowiadać mającego przyjść Chrystusa, do tego stopnia nie powinny być uważane za niedopełnione przez Jego przyście, gdyż po tym zdarzeniu nie są zachowywane, że gdyby przez to przyście nie zostały dopełnione, jeszcze byłyby zachowywane. Wszak ludzie nie potrafią się połączyć pod żadnym mianem religijnym, czy to prawdziwym, czy też fałszywym, o ile nie wiąże ich jakaś wspólnota znaków albo sakramentów. Siła tych sakramentów w sposób niewypowiedziany tak wiele znaczy, że po wzgardzeniu czyni ludzi świętokradcami. Pogardza się bowiem w sposób bezbożny tym, bez czego pobożność nie może dość do skutku.

12. Jednakże ponieważ widzialne sakramenty pobożności mogą stać się również udziałem bezbożnych, jak to czytamy, że chrzest święty przyjął nawet Szymon Mag⁴¹, stają się oni takimi, o jakich mówi Apostoł: "Będą okazywać pozór pobożności, ale wyrzekający się jej mocy"⁴². Tymczasem moc pobożności jest celem przykazania, to znaczy miłość z czystego serca i dobrego sumienia oraz wiary nieobłudnej⁴³. Stąd też Piotr, kiedy mówił o sakramencie arki, w której dom Noego został wybawiony jako schronienie od potopu, powiada: "Teraz również zgodnie z tym wzorem ratuje was ona we chrzcie"⁴⁴. I żeby nie sądzili, iż wystarczy im sakrament widzialny, dzięki któremu zdobywają formę pobożności, skutkiem zaś złych obyczajów, żyjąc przewrotnie, zaprzeczają jego mocy, zaraz dodaje: "nie przez obmycie brudu cielesnego, ale przez prośbę o dobre sumienie"⁴⁵.

13. A zatem pierwotne sakramenty, jakich przestrzegano i jakie zachowywano w oparciu o Prawo, były zapowiedziami Chrystusa mającego przyjść. Skoro przez przyście swoje Chrystus to spełnił, zostały zniesione, a zniesione dlatego, że wypełnione. Wszak nie przyszedł znieść Prawa, ale wypełnić. Na ich miejsce zostały ustanowione inne mające większą moc, bardziej pożyteczne, łatwiejsze do spełnienia, nie

41 Dz 8,13.

42 2 Tm 3,6.

43 Por. 1 Tm 1,5.

44 1 P 3,21.

45 1 P 3,21.